

فصل سوم: ضوابط کلی طراحی ساختمانهای عمومی

تعریف:

منظور از اماکن عمومی در این آیین‌نامه، آن دسته از ساختمانهایی هستند که یکی از انواع خدمات عمومی را در اختیار افراد جامعه قرار می‌دهند.

۱-۳-۱- ورودیها

۱-۳-۱-۱- ورودی اصلی باید برای استفاده معلولان نیز در نظر گرفته شود، و به سواره‌رو یا پارکینگ‌ساختمان

دسترسی مناسب داشته باشد.

۱-۳-۲- ورودی ساختمان حتی الامکان هم سطح پیاده‌رو باشد.

۱-۳-۳- پیاده‌رو منتهی به ورودی معلولان باید با علائم حسی مشخص شود.

۱-۳-۴- حداقل عمل فضای جلو ورودی ۱۴۰ سانتیمتر است.

۱-۳-۵- وجود سایه‌بان به عرض حداقل ۱۴۰ سانتیمتر بر روی فضای جلو ورودی الزامی است.

۱-۳-۶- حداقل عرض بازشوها در ورودی ساختمان ۱۶۰ سانتیمتر باشد.

۲-۳- راهرو

۲-۳-۱- حداقل عرض راهرو ۱۴۰ سانتیمتر است.

۲-۳-۲- کف راهروها باید غیرلغزنده باشد و از نصف کفپوشها با پرز بلند نیز خودداری شود.

۲-۳-۳- در صورت وجود اختلاف سطح در کف راهرو باید ارتباط با سطح شیبدار به صورت مناسبی تأمین گردد.

۳-۳- بازشوها (درو پنجره)

۳-۳-۱- حداقل عرض مفید هرلنگه در برای عبور صندلی چرخدار ۸۲ سانتیمتر باشد.

۳-۳-۲- در مورد درهایی که به خارج باز می‌شوند تأمین دید کافی الزامی است.

۳-۳-۳- حداکثر ارتفاع دید از کف تمام شده ۱۰۰ سانتیمتر باشد.

۳-۳-۴- درها باید دارای پاخور به ارتفاع ۲۰ سانتیمتر باشند.

۳-۳-۵- در صورت استفاده از درهای چرخان، گردشی، کشویی، پیش‌بینی یک در معمولی به‌عرض مفید حداقل

۸۰ سانتیمتر در جوار آنها برای استفاده معلولان الزامی است.

۳-۳-۶- کلیه درها باید به سهولت باز و بسته شوند.

۳-۳-۷- دستگیره درها باید از نوع اهرمی بوده و فاصله داخلی بین آنها و سطح در ۳/۵ تا ۷ سانتیمتر باشد.

۳-۳-۸- حداقل فاصله بین دو در متوالی چنانچه هر دو در به یک جهت باز شوند ۲۰۰ سانتیمتر، چنانچه هر دو در به

سمت خارج باز شوند ۱۲۰ سانتیمتر و چنانچه هر دو در به داخل باز شوند ۲۸۰ سانتیمتر باشد.

۹-۳-۳- درها باید حتی المقدور بدون آستانه باشند. در صورت اجبار حداکثر ارتفاع آستانه ۲ سانتیمتر باشد.

۱۰-۳-۳- به منظور تسهیل در حرکت، پیش‌بینی ۱۵۰ سانتیمتر سطح هموار در هر سوی در و ۳۰ سانتیمتر در

طرفین آن الزامی است.

۱۱-۳-۳- ارتفاع دستگیره از کف حداکثر ۱۲۰ سانتیمتر باشد.

۱۲-۳-۳- کلیه درها و پنجره‌هایی که تا کف دارای شیشه هستند در مقابل ضربه صندلی چرخدار محافظ و از

شیشه مقاوم ساخته شوند.

۳-۴- پله

۱-۴-۳- وجود علائم حسی در کف؛ قبل از ورود به قفسه پله برای هشدار به نابینایان الزامی است.

۲-۴-۳- عرض کف پله ۳۰ سانتیمتر و حداکثر ارتفاع آن ۱۷ سانتیمتر و حداکثر ارتفاع آن ۱۷ سانتیمتر باشد.

۳-۴-۳- حداقل عرض پله ۱۲۰ سانتیمتر باشد.

۴-۴-۳- نصب دست انداز در طرفین پله الزامی است.

۵-۴-۳- ارتفاع دست انداز از کف پله برای کودکان ۶۰ سانتیمتر و برای بزرگسالان ۸۵ سانتیمتر باشد.

۶-۴-۳- حداکثر قطر میله دست‌انداز اعم از گرد یا صاف ۵ و ۳ سانتیمتر و حداقل فاصله آن از دیوارها ۴ سانتیمتر باشد.

۷-۴-۳- لبه پله کاملاً غیر لغزنده بوده و به وسیله اختلاف رنگ قابل تشخیص باشد.

۸-۴-۳- نصب هرگونه لبه پله غیر همسطح و گرد کردن لبه پله ممنوع است.

۹-۴-۳- در کناره‌های عرضی پله؛ تعبیه لبه مخصوص برای جلوگیری از لغزش عضا الزامی است.

۱۰-۴-۳- پاخور پله باید بسته باشد و پیشامدگی لبه پله از پاخور نباید بیش از ۳ سانتیمتر باشد.

۱۱-۴-۳- حداکثر مقدار پله بین دو پاگرد باید ۱۲ پله باشد.

۱۲-۴-۳- حداقل عمق پاگرد پله ۱۲۰ سانتیمتر و در پله‌های دو جهته همعرض پله باشد.

۳-۵- سطح شیب‌دار

۱-۵-۳- حداقل عرض سطح شیب‌دار ۱۲۰ سانتیمتر باشد.

۲-۵-۳- برای سطوح شیب‌دار تا ۳ متر طول حداکثر شیب ۸ درصد با عرض ۱۲۰ سانتیمتر باشد.

۳-۵-۳- در سطوح شیب‌دار بیش از سه متر طول (تا حد مجاز ۹ متر) در ازای هر متر افزایش طول ۵ سانتیمتر به

عرض مفید آن اضافه و ۵ درصد از شیب آن کاسته شود.

۴-۵-۳- پیش‌بینی یک پاگرد به عمل حداقل ۱۲۰ سانتیمتر و در هر ۹ متر طول الزامی است. در سطوح شیب‌دار دو

جهته عرض پاگرد برابر عرض سطح شیب‌دار خواهد بود.

۳-۵-۵- کف سطح شیبدار باید غیرلغزنده باشد.

۳-۵-۶- سطوح شیبدار و ورودی ساختمان باید مسقف باشد.

۳-۵-۷- نصب میله دستگرد در طرفین سطح شیبدار الزامی است.

۳-۵-۸- ارتفاع میله دستگرد از کف سطح شیبدار برای شخص نشسته ۷۵ سانتیمتر برای شخص ایستاده ۸۵

سانتیمتر و برای کودکان ۶۰ سانتیمتر باشد.

۳-۵-۹- حداکثر قطر میله دستگرد ۵ و ۳ سانتیمتر و حداقل فاصله بین آن و دیوار ۴ سانتیمتر باشد.

۳-۶- آسانسور

۳-۶-۱- در ساختمانهای عمومی که برای دسترسی به طبقات از آسانسور استفاده می‌شود وجود حداقل یک

آسانسور قابل استفاده برای معلولان روی صندلی چرخدار الزامی است.

۳-۶-۲- آسانسور باید همسطح ورودی و یا در دسترس بلا مانع صندلی چرخدار قرار گیرد.

۳-۶-۳- حداقل فضای انتظار در جلو آسانسور در هر طبقه ۱۵۰*۱۵۰ سانتیمتر مربع باشد.

۳-۶-۴- آسانسور قابل استفاده برای معلولان باید مشخصات زیر را داشته باشد:

۳-۶-۴-۱- عرض مفید ۸۰ سانتیمتر؛

۳-۶-۴-۲- مجهز به دو درکشویی با چشم الکترونیکی؛

۳-۶-۴-۳- ابعاد مفید اتاقک آسانسور ۱۱۰ * ۱۴۰ سانتیمتر؛

۳-۶-۴-۴- نصف دستگیره‌های کمکی در دیواره‌های آسانسور در ارتفاع ۸۵ سانتیمتر از کف اتاقک الزامی است.

۳-۶-۵- در محل‌های پرتردد معلولان ارتفاع دکمه‌های کنترل کننده آسانسور حداکثر ۱۳۰ سانتیمتر؛ حداقل

برجستگی آن ۱/۵ سانتیمتر و حداقل قطر آن ۲ سانتیمتر و نیز برای استفاده نابینایان قابل تشخیص باشد.

۳-۶-۶- لازم است توقف آسانسور با صوت مشخص شود.

۳-۷- فضاهای بهداشتی

۳-۷-۱- در قسمتهایی از ساختمانهای عمومی که معلولان تردد می‌نمایند تعبیه سرویس بهداشتی مخصوص آنان

الزامی است.

۳-۷-۲- حداقل اندازه سرویس بهداشتی ۱۷۰ * ۱۵۰ سانتیمتر مربع باشد و قابلیت گردش صندلی چرخدار در این

فضا الزامی است.

۳-۷-۳- در سرویس بهداشتی باید به بیرون باز شود و گشودن آن در مواقع اضطراری از بیرون امکانپذیر باشد.

۳-۷-۴- نصب کاسه مستراح به ارتفاع ۴۵ سانتیمتر از کف الزامی است.

۳-۷-۵- نصب دستگیره‌های کمکی افقی در طرفین کاسه مستراح به ارتفاع ۷۰ سانتیمتر از کف و ۲۰ سانتیمتر جلوتر از لبه جلویی کاسه الزامی است.

۳-۷-۶- نصب دستگیره‌های کمکی عمودی با فاصله ۳۰ سانتیمتر از جلو کاسه و ۴۰ سانتیمتر بالاتر از نشیمن مستراح به روی دیوار مجاور اجباری است. دامنه نوسان میله‌های عمودی ۸۰ تا ۱۲۰ سانتیمتر باشد.

۳-۷-۷- نصب دستگیره اضافی بر روی قسمت داخلی در به ارتفاع ۸۰ سانتیمتر از کف و ۲۵ سانتیمتر فاصله از محور لولا الزامی است.

۳-۷-۸- دستشویی سرویسهای بهداشتی باید به نوعی نصف شوند که بدون جابه جایی فرد معلول از روی مستراح توسط وی قابل استفاده باشد.

۳-۷-۹- ارتفاع مناسب دستشویی از کف معلولان ۷۵ تا ۸۰ سانتیمتر باشد.

۳-۷-۱۰- حداقل عمق بدون مانع در زیر دستشویی ۴۵ سانتیمتر باشد.

۳-۷-۱۱- شیرهای دستشویی باید به صورت اهرمی و به راحتی باز و بسته شوند.

۳-۷-۱۲- ارتفاع لبه پایینی آینه دستشویی معلولان از کف حداکثر ۹۰ سانتیمتر باشد.

۳-۷-۱۳- حداکثر ارتفاع آویز حوله و جای صابون از کف ۸۰ سانتیمتر

۳-۸-۱- کلیه اماکن؛ فضاهای شهری و قسمتهای از ساختمانهای عمومی که برای استفاده معلولان طراحی و تجهیز گردیده‌اند باید به وسیله علامت ویژه معلولان مشخص گردند.

۳-۹- ساختمانهایی که بخشهایی از آن مورد استفاده عمومی قرار می‌گیرد و باید برای معلولان نیز قابل استفاده باشند؛ به قرار زیر است:

دانشگاهها و مراکز فرهنگی

بیمارستانها و درمانگاهها

مسجد و مصلی

آسایشگاهها

مراکز ورزشی

راه آهن - فرودگاه - ترمینال - مترو

بخش اورژانس کلیه فضاهای درمانی

مراکز خدماتی - اداری مانند بانک و مؤسسات مالی و پست و تلگراف و تلفن

مؤسسات دولتی

۱۰-۳- در سایر ساختمانهای عمومی رعایت موارد زیر الزامی است:

- ۱-۱۰-۳- در مراکز آموزشی غیردانشگاهی باید طبقه همکف یا ده درصد سطح زیربنا؛ برای معلولان مناسب باشد.
- ۲-۱۰-۳- کلیه هتلها تا ظرفیت ۲۵ اتاق باید یک اتاق قابل دسترسی و استفاده با سرویسهای بهداشتی مناسب برای معلولان داشته باشد. در ازای هر ۲۵ اتاق اضافه پیش‌بینی یک اتاق مناسب‌دیگر برای معلولان ضروری است. این اتاقها باید به طور یکنواخت در بین اتاقهای معمولی هتل توزیع گردند.
- ۳-۱۰-۳- کلیه مسافرخانه‌ها و مهمانسراها تا ظرفیت ۳۰ تخت باید یک تخت و یک سرویس بهداشتی مناسب برای استفاده معلولان داشته باشند؛ در ازای هر ۳۰ تخت دیگر با سرویس بهداشتی مناسب برای معلولان اضافه شود.
- ۴-۱۰-۳- کلیه ساختمانهای اداری دولتی که بیش از ۲۰ نفر کارمند و حداقل ۴۰۰ مترمربع مساحت داشته باشند برای اشتغال معلولان قابل استفاده باشد.
- ۵-۱۰-۳- کلیه پروانه ساختمانی تجاری و همچنین کلیه واحدهای بیش از ۱۰۰ متر مربع باید برای معلولان جسمی قابل دسترسی و استفاده باشد.

۱۱-۳- مجتمع‌های مسکونی

- ۱-۱۱-۳- در ساختمانهای مسکونی که تعبیه آسانسور اجباری است؛ باید یک آسانسور مناسب برای معلولان نصب شده باشد.
- ۲-۱۱-۳- کلیه مجتمع‌های با بیش از ۱۰۰۰ مترمربع سطح و بیش از ۱۰ واحد مسکونی باید ارتباطهای عمودی و افقی و فضاهای عمومی قابل استفاده برای معلولان جسمی - حرکتی باشند.

پانوشتها :

- ۱ - رجوع شود به بحث سطح شیبدار؛ پله‌ها؛ بالابرها
- ۲- رجوع شود به بحث بازشوها
- ۳ - حداقل زمان برای بسته شدن درهای داخلی از حالت باز در ۷۰ درجه تا حالت نیمه بسته در ۵درجه؛ ۳ ثانیه است.
- درهای ورودی با نیروی معادل ۴ کیلوگرم نیرو درهای داخلی با نیروی کمتر از ۲/۲ کیلوگرم نیرو باز شوند.